

Administrationsgrundlag for godtgørelsesordning for berørte kvinder i spiralsagen

Godtgørelsesgrund og godtgørelsesbeløb

Der kan udbetales godtgørelse til grønlandske kvinder, der har fået antikonception uden samtykke eller uden viden i perioden mellem 1960-1991. Godtgørelsesbeløbet er 300.000 kr. per kvinde. Godtgørelsesbeløbet gøres skattefrit og vil ikke blive satsreguleret årligt. Der foretages ikke fradrag i offentlige forsørgerydelser eller øvrige offentlige sociale ydelser ved udbetaling af godtgørelse, ligesom godtgørelsen skal være beskyttet mod kreditorforfølgning.

Arveberettigede vil kunne indtræde i den godtgørelsesberettigedes sted, hvis den godtgørelsesberettigede har ansøgt om godtgørelse, men er afdød inden afgørelsen. Godtgørelsesordningen er et frivilligt alternativ til domstolene, og afskærer således ikke den enkelte fra at få prøvet krav ved domstolene. Godtgørelsen vil blive modregnet i en eventuel erstatning for samme forhold.

Betingelser for godtgørelse

Der er tre grundlæggende betingelser for, at en kvinde er berettiget til godtgørelse:

1. Kvinden har været bosiddende i Grønland i perioden 1960-1991
2. Kvinden erklærer efter bedste erindring på tro og love at have fået antikonception i Grønland eller under et midlertidigt kost- eller efterskoleophold i Danmark uden samtykke eller uden viden i perioden mellem 1960-1991.
3. Kvinden skal sandsynliggøre hændelsen, f.eks. via en troværdig beretning. Efter omstændighederne kan en troværdig beretning være tilstrækkelig.

Ansøgning om godtgørelse indgives ved udfyldelse af et obligatorisk ansøgningsskema til Patienterstatningen, der kontrollerer ovenstående, jf. nærmere nedenfor. Ansøgningsskemaet kan udfyldes af ansøgeren eller dennes værge/fuldmagtshaver. Ansøgningsskemaet vil foreligge både på dansk og grønlandsk og kan forventeligt indgives i perioden fra april 2025 og indtil 1. juni 2028. Ansøgningssagerne vil dog først kunne blive behandlet og afgjort, når den materielle hjemmel til godtgørelsesordningen er tilvejebragt. Det forventes, at loven vil træde i kraft den 1. juni 2026. Der vil blive vejledt herom i forbindelse med kommunikationen om ordningen.

De objektive kriterier

Patienterstatningen kontrollerer følgende ved gennemgang af ansøgningen sammenholdt med oplysninger fra CPR-registret og/eller ved henvendelse til Rigsarkivet eller Grønlands Nationalmuseum & Arkiv:

- Er ansøgeren kvinde?
- Er ansøgeren registreret i live på ansøgningstidspunktet?
- Har ansøgeren været bosiddende i Grønland, herunder opholdt sig midlertidigt på kost- eller efterskole i Danmark, i perioden 1960-1991?

Hvis det ud fra tilgængelige oplysninger ikke er muligt at vurdere, om ansøgeren opfylder bopælskriteriet, vil Patienterstatningen som udgangspunkt skulle lægge ansøgerens oplysning i ansøgningsskemaet om bopæl i Grønland eller midlertidigt ophold på kost- eller efterskole i Danmark i perioden 1960-1991 til grund.

Vurderer Patienterstatningen, at de angivne oplysninger giver anledning til nærmere undersøgelser, vil Patienterstatningen kunne indhente f.eks. følgende dokumenter for at vurdere om bopælskravet er opfyldt: Breve fra offentlige myndigheder til ansøgeren med angivelse af ansøgerens adresse i perioden 1960-1991, fødselsregistreringsattest fra Grønland, skoleindskrivninger i Grønland og Danmark og skatteoplysninger med angivelse af ansøgerens adresse i perioden 1960-1991.

Tro- og loveerklæring

Patienterstatningen kontrollerer, om ansøgeren har erklæret efter bedste erindring på tro og love at have fået antikonception i Grønland eller under et midlertidigt kost- eller efterskoleophold i Danmark uden samtykke eller uden viden i perioden 1960-1991.

Sandsynliggørelse af hændelsen

Ansøgeren skal sandsynliggøre hændelsen. Dette kan f.eks. ske ved en troværdig beretning, som kan udfyldes som en del af ansøgningsskemaet, som består af en række foruddefinerede spørgsmål samt et fritekstfelt til supplerende oplysninger.

I de foruddefinerede spørgsmål kan der angives oplysninger om:

1. Navn på den institution eller de behandlingssteder, hvor der er givet antikonception uden samtykke eller viden.
2. Institutionens lokalitet (by, bygd, land).
3. Tidsperiode for hændelsen.
4. Beskrivelse af hændelsen (beskrivelse af hvad der skete, og hvad der er foregået uden samtykke eller viden).
5. Beskrivelse af, hvornår ansøgeren fik mistanke om eller fandt ud af, at ansøgeren havde fået antikonception.
6. Bopæl forud for/på tidspunktet for hændelsen.

Ansøgeren har også mulighed for at vedlægge eventuel relevant materiale til ansøgningsskemaet.

Patienterstatningen foretager en vurdering af, om ansøgeren har sandsynliggjort hændelsen. Der vil være tale om en konkret vurdering, men Patienterstatningen skal som udgangspunkt lægge til grund, at en beretning er troværdig, hvis den f.eks. er understøttet af konkrete oplysninger om hændelsen eller der i øvrigt efter omstændighederne i den konkrete sag ikke er noget grundlag for at tilsidesætte beretningen.

Ved vurderingen af, om hændelsen er sandsynliggjort, vil Patienterstatningen også kunne lægge vægt på f.eks. journaloplysninger, andenhåndsberetninger, breve mv., eller at kvinden på tidspunktet for hændelsen har været bosat i et område, hvor svangerskabsforebyggelsespraksissen har været udbredt.

Eksempler på tilfælde, hvor en ansøgning – uanset ansøgningen er vedlagt en beretning – vil skulle undersøges nærmere:

- Kvinden er bosiddende i et andet land end Grønland eller Danmark og ikke har et grønlandsk klingende navn – særligt i det tilfælde, hvor kvinden oplyser at have været udsat for antikonceptionshændelsen før 1972. Der kan både være tale om kvinder, der har opholdt sig med eller uden registreret bopæl i Grønland i perioden.
- Det fremgår af folkeregisteroplysningerne, at ansøgeren er mor til børn, og fødselsdatoen indikerer, at ansøgeren må have været gravid på tidspunktet for antikonceptionshændelsen.
- Ansøger, der tidligere har fået afslag på godtgørelse, fordi hændelsen ud fra det oplyste fandt sted 1958 og efterfølgende sender en ny ansøgning eller søger genoptagelse, hvor hun oplyser et nyt tidspunkt for hændelsen, som falder inden for dækningsområdet.
- Ansøgerens beretning er ikke ledsaget af nærmere oplysninger om hændelsen.

Afgørelse

Når Patienterstatningen har foretaget kontrol af ovenstående oplysninger, træffer Patienterstatningen afgørelse om tildeling af godtgørelse og sender afgørelsen til ansøgeren/værge/fuldmagtshaveren og Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Afgørelsen skal oversættes til grønlandsk i de tilfælde, hvor ansøgningen er på grønlandsk. En afgørelse fra Patienterstatningen om godtgørelse vil ikke kunne påklages til anden administrativ myndighed, men vil kunne indbringes for domstolene.

Proces

Administration af godtgørelsesordningen kræver selvstændig hjemmel ved lov. Der fremsættes et lovforslag om godtgørelsesordning i april 2026 med henblik ikrafttrædelse den 1. juni 2026.

Der vil være et særligt forløb for sagsøgerne i den verserende retssag, som betyder, at disse ikke skal ansøge om godtgørelse, men at Indenrigs- og Sundhedsministeriet vil tilbyde at indgå forlig, hvis det vurderes, at de lever op til betingelserne i godtgørelsesordningen. Kontakten til de pågældende vil gå via Kammeradvokaten til sagsøgernes advokat.